

Syyttäjälaitos

20.2.2024

Dnro SY/434/2024

Eduskunta
Lakivaliokunta**Oikeusministeriön perusmuistio EU/27/2023-OM-45****EU:n rikosoikeuden tulevaisuuden suuntia 2024–2029**

Syyttäjälaitos yhtyy oikeusministeriön esittämiin näkemyksiin ja tuo lausunnossa esille havaintoja syyttäjän työn ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta.

Syyttäjälaitos pitää tärkeänä, että jäsenvaltiot, Suomi mukaan lukien, huolehtisivat siitä, että kansainvälistä rikosoikeudellista yhteistyötä koskevat Euroopan unionin instrumentit saatetaan kansallisesti voimaan instrumenttien yhdessä sovitun tekstin mukaisesti. Viimeisimmällä eli EU:n kymmenennellä vertaisarviointikierroksella on esimerkiksi tullut ilmi, että osa jäsenvaltioista on säätänyt eurooppalaista tutkintamääräystä (European Investigation Order, EIO) koskevassa direktiivissä harkinnanvaraisiksi määrätyt kieltäytymisperusteet pakollisiksi vähentäen siten yhteistyön mahdollisuuksia rikosasioiden tutkinnassa ja syytetoimenpiteissä. Toinen olennainen havainto on ollut, että direktiivissä toivotun vastaisesti osa valtioista hyväksyy toisten valtioiden tutkintamääräyksiä vain omalla kielellään. Pienten kielialueiden välillä ei välttämättä ole asiantuntevia kääntäjiä, minkä johdosta voi esiintyä väärinkäsityksiä ja vähintään viivettä tutkintamääräysten täytäntöönpanossa.

Tällä hetkellä ollaan loppusuoralla rikosasioiden siirtämistä koskevan Transfer of Proceedings -asetuksen neuvotteluissa. Toivottavaa edellä kerrotun valossa onkin, että soveltaminen on yhtenäistä eri jäsenvaltioissa.

Toinen tärkeä asia olisi pyrkiä korjaamaan niitä puutteita, joita on havaittu jo olemassa olevissa instrumenteissa ja jotka hankaloittavat niiden käyttöä. Yhdeksännellä vertaisarviointikierroksella arvioitiin mm. eurooppalaisen valvontamääräyksen (European Supervision Order, ESO) kansallista täytäntöönpanoa ja soveltamista. Instrumentilla on tavoiteltu toisen jäsenvaltion kansalaisille tutkintavankeuden sijasta matkustuskiellon määräämistä ja sen täytäntöönpanoa heidän kotivaltioissaan. Arviointikierroksella kävi ilmi, että valvontamääräystä on käytetty erittäin vähän, esim. Suomessa ei kertaakaan. Osasyynä on ollut se, ettei määräys puitepäätöksen tekstin mukaan sovellu kaikkiin sellaisiin tilanteisiin, joissa sitä toivottaisiin voitavan käyttää. Arviointikierroksella pyydettiin EU-lainsäätäjää ottamaan instrumentin uuteen käsittelyyn, jotta sillä voisi olla nykyistä kattavammin käyttömahdollisuuksia ja hyötyä kansainvälisessä

yhteistyössä.

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskeissa arviointiraporteissa on pyydetty EU-lainsäätäjää joko täydentämään tutkintamääräysdirektiiviä tai säätämään uuden instrumentin, jonka avulla voitaisiin sallia videoteitse kuultavan vastaajan läsnäolo koko oikeudenkäynnissä, eikä ainoastaan sillä hetkellä, jolla häntä kuullaan. Suomen lainsäädäntö tämän sallii, mutta monet jäsenvaltiot antavat oikeusapua vain direktiivissä nimenomaan velvoitetulla tavalla. Syyttäjälaitoksen näkemyksen mukaan oikeudenkäyntiä on vaikea pitää oikeudenmukaisena, jos vastaaja ei pääse kuulemaan, mitä häntä vastaan käytävässä oikeudenkäynnissä muut kuultavat kertovat. Näin voitaisiin välttää henkilön luovuttamiseen (eurooppalainen pidätysmääräys, EAW) liittyvät vastaajan ja yhteiskunnan kannalta ei-toivotut vaikutukset.

Totean vielä, että Suomen tulee pyrkiä siihen, rikosoikeudellisessa yhteistyössä kunnioitetaan eri valtioiden erilaisia järjestelmiä, koskee tämä sitten materiaalista rikosoikeutta tai toimivaltaisten oikeusviranomaisten, syyttäjien ja tuomioistuimien, roolia ja järjestelmää.

Ari-Pekka Koivisto

Valtakunnansyyttäjä

Tuuli Eerolainen

Valtionsyyttäjä